

terega svet in (duhovna) zgodovina sta simbolna. To predstavlja tudi izhodišče prodiranja avtorja in bralca k spoznanju njegovega bistva, ki je, kakor pravi Tomaž Luckmann, v dvajsetem stoletju obrodilo nove sadove. Starejše mišljenje je, tako bi lahko rekli, dozorelo s Kantovo antropologijo. Njen razvoj je peljal, npr. preko Cassirerja in nekaj kasneje Löwitha, do moderne filozofske antropologije, utemeljene z deli filozofa Maxa Schelerja, biologa Helmuta Plessnerja in kulturnega antropologa Arnolda Gehlena. Za vse tri je bistvo človeka ambivalentno: človek je obenem naravno bitje, produkt naravne evolucije in zgodovinsko bitje v produktivni razdalji do svoje naravnosti. V tem raziskovalnem duhu nadaljuje tudi Juhant, saj na posrečen, logično neobičajen in oblikovno nepopoln način, vsebinsko gradi na že omenjeni podlagi sodobnih antropoloških znanosti. Še posebej se odlikuje po tem, da v svoje delo vključuje tudi izsledke slovenskih znanstvenikov oziroma poznavalcev psihologije, teologije, filozofije in antropologije, kot so Aleš Ušeničnik, Janez Janžekovič, Anton Trstenjak idr. in nadaljuje tradicijo podajanja znanja, med katerimi se v tej trojni, bolje rečeno četverni, obeleženosti najbolj odlikuje Anton Trstenjak, seveda pa tudi besedilo dr. Juhanta.

Mateja Tominšek

Witold Gombrowicz Ivona – princesa Burgundije

Režiser Vito Taufer
Prešernovo gledališče
Kranj

V drami Ivona - princesa Burgundije Witold Gombrowicz, rojen leta 1904 kot poljski plemič in umrl leta 1969 kot svobodnjaški brezdomec razgalja grdoto za sijajno uglajenostjo burgundske vladarske hiše. Kraljeve in kraljičine uglajenosti je kmalu konec, ko princ Filip domov pripelje nelepo avtistično Ivono, kot svojo zaročenko. Vsega naveščani Filip končno stori nekaj, česar starši od njega ne bi pričakovali. Filipu je namreč, dokler je še mlad, »zapovedano« uživanje, domov pa naj bi vendar pripeljal lepotico po meri svojih staršev: uglajeno in narejeno. Ivona sicer postane le še ena igraka v zdolgočasenih rokah princa Filipa, a v kraljevski družini sproži izredno nevarno razkrivanje stisk, razočaranj in praznine za bliščem uglajenosti, ki jo brez besed in brez lepote, zgolj s svojo prisotnostjo izniči nemo dekle.

Pred svojimi neobžalovanimi grehi in nepriznanimi čustvi kraljevski par v zadnjem trenutku ubeži in se zakrije z »uglajeno usmrtnitvijo« Ivone, princ Filip pa pridno stori, kar od njega pričakujejo: izbere si dekle, kakršnih je bil že prej sit, in

ob narejenem žalovanju poklekne, ker vsi klečijo.

Oznaka »komedija« za kranjsko uprizoritev Ivone, ki jo preberemo (samo) na vstopnicah, pač ne drži. Z Ivono se namreč, kakor s kakšno sodobno tragično junakinjo, poigra usoda oziroma muhasta volja bogov, le da jih tokrat nadomeščajo, tudi po rojstvu, Ivoni bolj sorodna bitja. Ivonina krivda je njena neuglajenost, neprilagodljivost, drugačnost, in dejstvo, da se v trenutku, ko se princu Filipu začne odpirati pogled na praznoto lastnega življenja, znajde ravno na pravem mestu. To »krivdo« Ivona plača z življenjem, ker Filip ne ostane zvest svojemu lepemu namenu in ga kakor podtlak posrka praznina, od katere se je začel ločevati.

Kako pa je z gledalčevim očiščenjem ob trpljenju tragične junakinje? Če je gledalec vseskozi v resnici pričakoval komedijo, verjetno bolj slabo, saj mu preveč moči in pozornosti pobere čakanje na komičnost. Trpljenje nedolžne, ki se niti ne brani in ne odpre svojih ust, razen ob zaužitju smrtonosnega obroka, pa ga sicer resnično prevzame, kljub temu da burgundska vladarska hiša zamudi priložnost za svoje spreobrnjenje - morda zadnjo, preden se preseli v zgodovinske knjige.

Tomaž Maras